KENNISBIBLIOTHEEK / ARTIKELS

Gnyaaneshvarie - inleiding en fragmenten

De bewaarde inleiding en commentaarfragmenten bij de Bhagavad Gietaa.

5 bewaarde onderdelen · Doorlopende leesbundel

Over deze uitgave

De bewaarde teksten zijn samengebracht in leesvolgorde. Gelijke tekstblokken zijn één keer opgenomen; de oorspronkelijke bronnen blijven raadpleegbaar. Dit is een bundel van de beschikbare fragmenten of afleveringen, geen volledige oorspronkelijke uitgave.

Samengesteld uit de bewaarde webteksten van Yoga Vedanta Aalst. De oorspronkelijke formuleringen en illustraties zijn behouden. De paginanummers verwijzen naar deze pdf-uitgave.

Bekijk de bronnen en online leesversie

Inhoud

Klik op een hoofdstuk om er meteen naartoe te gaan. De bladwijzers in je pdf-lezer bieden dezelfde navigatie.

De Gnyaaneshvarie 3

Zeven verzen uit hoofdstuk vi 8

Gnyaanadeva, ... 11

Gnyaaneshvarie, hfd 8, (1 19) 13

Gnyaaneshvarie, hfd 8, (20 28) 21

ONDERDEEL 01 / 05

De Gnyaaneshvarie

Oorspronkelijke bron van dit onderdeel

De *Gnyaaneshvarie*, ook de *Bhaavaartha diepikaa* (de lamp van de zin van het geloof) genoemd, is een commentaar in het Maraathi op de Bhagavad Gietaa door Gnyaaneshvar (1275-1296), wellicht de grootste Yogi die India ooit heeft voortgebracht. Dit zijn niet mijn woorden. Hij werd me op die manier beschreven door Swami Chidananda.

Tijdens een bezoek aan de universiteit van Leiden vond ik een Engelse vertaling van de Gnyaaneshvarie (uitgegeven in 1954). Thuisgekomen begon ik het lijvige boek te vertalen. Ik weet niet wat me bezielde. Urenlang zat ik aan de pc, dag en nacht. In het midden van het boek waren enkele bladzijden uitgescheurd. Gelukkig behoort de Gnyaaneshvarie officieel tot het werelderfgoed van de mens en werd er in 1969 een Engelse vertaling uitgegeven door de UNESCO, zodat ik ook de ontbrekende tekst kon vertalen.

Gnyaanadev, zoals hij ook wordt genoemd, werd geboren in Apegaon of in Aalandi. Men is niet helemaal zeker. Hij schreef zijn commentaar op vijftienjarige leeftijd. Op eenentwintigjarige leeftijd liet hij zich in Aalandi inmetselen en legde hij in diepe meditatie zijn lichaam af. De plaats waar dit gebeurde is nu een bedevaartsoord.

Hierna volgt de inleiding die Gnyaanadev schreef voor zijn Gnyaaneshvarie (Wijsheid van de Allerhoogste).

Nivritti of Nivrittinaatha over wie Gnyaanadev in zijn commentaar spreekt was zijn broer en tevens zijn Goeroe. Tijdens een tempelbezoek moest het gezin vluchten voor een tijger. Nivritti die op dat ogenblik zeven jaar was kwam in zijn vlucht terecht in een grot die werd bewoond door de wijze Gnyaaninaatha, die onmiddellijk de sluimerende grootheid in de knaap zag en die hem ondanks zijn jeugdige leeftijd inwijdde in de geheimen van Yoga.

Gnyaaninaatha was een discipel van Gorakhnaatha. Gorakhnaatha was een discipel van Matsyendranaatha, naar wie een bekende Yogahouding werd genoemd, Matsyendraasana of de Houding van Matsyendra. Nivritti wijdde zijn broer in. Ze hadden nog een andere broer, Sopaannaath, en een zuster, Moektaabai, eveneens grote wijzen. Open je hart voor hun nalatenschap en doe er je voordeel mee. *Narayana*

GNYAANADEVS INLEIDING TOT ZIJN COMMENTAAR OP DE GIETAA

O OM, ik buig voor U, het Oorspronkelijke Zijn, het Hoogste Zelf, onderwerp van de Vedas. U zij alle glorie. O hoogste Zelf, dat slechts kan worden gekend door Zelfbewustzijn, O Heer, U bent Shrie Ganesha, die alle dingen en ieders geest verlicht. Daarom zeg ik, discipel van Nivrittinaatha, schenk me uw aandacht (in die vorm). Ganesha's aantrekkelijke vorm stelt de Vedas voor, zijn imposant lichaam spreidt hun foutloze dictie tentoon. Zijn ledematen stellen de Smritis (overlevering) voor, zijn gebaren hun stijl en zijn schoonheid hun uitnemende betekenis. Zijn juwelen stellen de achttien Poeraanas (mythologie) voor en de gouden sokkels waarin de edelstenen zijn gezet, zijn hun in verzen verwoorde leringen. Zijn gekleurde gewaden vormen hun prachtige klank en hun glanzende draden zijn hun dichterlijke stijl. De klingelende bellen in de gordel rond zijn middel stellen de poëtische en dramatische compositie voor. Men vindt er de vele doctrines in, in dichtvorm gezet zoals juwelen in goud. Het zijden gewaad rond Ganesha's leest stelt de intelligentie van Vyaasa voor en zijn schitterende randen symboliseren de zuivere flitsen van die intelligentie. De zes scholen van de filosofie, die shaddarshanas (zes zienswijzen) worden genoemd, zijn zijn zes armen en de verschillende voorwerpen die hij in zijn zes handen draagt, wijzen op hun verschillende doctrines.

De strijdbijl stelt de logica voor (tarkashaastra). De prikstok (ankoesha, waarmee de olifant wordt geleid) is de sociale en politieke wetenschap (nyaayashaastra). De zoete rijstballen (modaka) worden getoond om de Vedaanta te bevorderen. De gebroken slagtand in de ene hand stelt de verminkte doctrine van het boeddhisme voor, die werd ontkracht door de commentaar van de nyaayafilosofie. Als men deze volgorde aanhoudt, volgt eruit dat zijn lotushand het logische debat voorstelt dat het absolute Brahman (het Absolute) aantoont en dat de overblijvende hand in de abhayamoedraa (vrees niet) het belang van dharma onderstreept. Zijn rechte slurf stelt het zuivere en juiste denken voor dat de hoogste, smetteloze zaligheid van het Absolute helpt te verwerven. Zijn witte, gave slagtand verwijdert alle meningsverschillen. Zijn halfgesloten ogen stellen het oog van de wijsheid voor. Zijn oren zijn de inleidende en besluitende delen van de miemaamsaa (wetenschap van het interpreteren van Vedische teksten) en de bijen in de vorm van wijzen drinken de honing van de nectar in de vorm van het bronstvocht dat van zijn slapen druipt. De slapen, die schitteren met de rode kralen van de dvaita- en advaitascholen (dualisme en non-dualisme) zijn dichtbij elkaar op de olifantenkop van Ganesha om aan te tonen dat beide scholen in evenwicht en met elkaar versmolten zijn. En de zoetgeurende en prachtige bloemen op zijn voorhoofd in de vorm van de tien Oepanishads zijn vol van honing in de vorm van de diepste en meest waarachtige kennis. De letter a stelt de poten van Ganesha voor, de letter oe zijn dikke buik en de letter m zijn rond hoofd. De combinatie van deze drie letters vormt OM en omvat de gehele spirituele kennis, die werd geopenbaard als het goddelijke of absolute woord. Ik buig dan ook voor Shrie Ganesha bij de genade van mijn Sadgoeroe, het oorspronkelijke zaad van het gehele heelal.

Ik buig nu voor de wereld betoverende Shaaradaa (godin van geleerdheid), die de inspiratie is achter de verscheidene en nieuwe uitdrukkingsvormen van literaire schoonheid en die de begeerte naar waarheid en schoonheid in stand houdt en bevredigt. Aangezien mijn Sadgoeroe, die me de oceaan van werelds bestaan hielp oversteken, verblijft in mijn hart houd ik de eigenschap van juist denken in grote achting. Zoals het aanbrengen op de ogen van het goddelijk oogwater het blikveld verruimt en verborgen schatten zichtbaar maakt waar de blik ook rust of zoals het bezit van het wensvervullende juweel alle begeerten vrucht doet dragen, zo zeg ik, Gnyaaneshvara, dat al mijn begeerten werden vervuld door de genade van Shrie Nivrittinaatha.

Een wijs mens vereert dan ook zijn Goeroe en verwerft zodoende de status van iemand die zijn hoogste plicht heeft vervuld. Het begieten van de wortels maakt de bladeren en de takken fris en een duik in de zee

is gelijk aan het baden in alle heilige wateren van het heelal en een beetje nectar evenaart alle gezondheid scheppende sappen. Zo maakt mijn Goeroe al mijn wensen succesvol. Voor die Goeroe Nivrittinaatha buig ik telkens weer. Luistert nu naar het grootse en indrukwekkende verhaal, dat de geboorteplaats zelf is van alle kunsten en genietingen. Het is de tuin met unieke bomen in de vorm van juist denken. Het is de schat zelf van de hoogste waarheden die de wortels zelf zijn van alle geluk. Het is een oceaan die gevuld is met de nectar van negen sentimenten (navarasa). Al deze zijn dit verhaal.

Dit verhaal is de plaats van de verlossing zelf, de eerste bron van alle weten, de verblijfplaats van alle Schriften, het moederland van alle religieuze gedachten, het meest in het hart gekoesterde ding van alle rechtschapen mensen en de schatkamer van schoonheid van Sarasvatie in de vorm van de spraak, die haar grootheid manifesteerde in de vorm van dit verhaal door haar inspiratie aan het genie van Vyaasa. Om al deze redenen is dit verhaal de koningin onder de grote epossen en de bron van grootheid van alle literaire werken en hiervan werd de zoetheid van de negen sentimenten, waaronder romantiek enz. verkregen. Luistert naar nog een kenmerk van dit werk. De glorie van de woordschoonheid werd zuiver en verfijnd door dit verhaal en de tederheid van de hoogste wijsheid van de Zelfverwerkelijking werd erdoor onderstreept. Dit verhaal heeft talent ruimer gemaakt. De waarheid werd er aantrekkelijker en zoeter door en de volmaaktheid van het geluk werd er volmaakter door gemaakt. Het voegde zoetheid toe aan het zoete, schoonheid aan romantische gevoelens en verheven goedheid aan waardevolle dingen en maakte deze daardoor aantrekkelijker. Dit verhaal bezit de essentie van artistieke volmaaktheid en verwierf een uitgelezen glorie waardoor de zonden van koning Janamejaya (het doden van een brahmaan) gemakkelijk werden witgewassen. Een weinig nadenken zal aan het licht brengen dat door dit verhaal artistieke patronen kunstzinniger werden en dat eigenschappen meer luister verwierven.

In het kort, zoals de wereld schitterender wordt door de luister van de zon, zo werd ook de wereld grotelijks verlicht en verfraaid door de aanwezigheid van het genie van Vyaasa en zoals een zaad in vruchtbare grond vanzelf uitbundig groeit, zo kwamen alle waarheden en onderwerpen die het kennen waard zijn tot een vruchtbare volmaaktheid in dit Bhaarata-epos. Zoals iemand die in een stad woont beter geïnformeerd, vriendelijk en van verfijnder gedrag is, zo wordt het gehele heelal helder en klaar door Vyaasa's woorden. Zoals de tederheid van de schoonheid vooral zichtbaar wordt in een vrouw in haar vroege jeugd en zoals bomen en struiken, groot en klein, in tuinen overvloedig groeien in de lente en zoals er geen speciale vorm verschijnt in een klomp gesmolten goud, maar de echte schoonheid pas haar intrede doet als het goud wordt omgevormd tot sieraden en zoals de idee van schoonheid in allerlei uitverkoren patronen kan worden uitgedrukt door ze te bezetten met sieraden in de vorm van Vyaasa's woorden, zo hebben alle verhalenschrijvers dit verhaal benaderd voor inspiratie en om een gunstige positie te verwerven en hebben alle mythologieën ondergeschiktheid aanvaard en bijgedragen geleverd in de vorm van nevenverhalen aan dat grote Bhaarata-epos.

Dat is de reden waarom men nergens anders vindt wat niet in dit epos voorkomt. Het wordt nergens anders gevonden in het heelal en dit heeft geleid tot het gezegde dat de gehele literaire wereld of het gehele heelal van waarheid en schoonheid iets is wat door Vyaasa werd overgelaten als etensresten. Op deze manier werd dit welsprekende verhaal, dat de geboorteplaats is van de hoogste spiritualiteit in het heelal, verteld door de wijze Vaishampaayana aan koning Janamejaya.

U moet dus aandachtig luisteren naar dit verhaal, dat onge'venaard, verheven, van de grootste verdienste, enig en het tehuis van eenheid met de essentie van goddelijkheid is. Het gedeelte dat Gietaa wordt genoemd en dat wordt gepredikt door Shrie Krishna tot Arjoena, is slechts een deeltje van het stuifmeel van de lotusbloem in de vorm van het Bhaarata-epos of het is de boter die weergaloos van kwaliteit is en die werd verkregen door het karnen van de oceaan van waarheid door het talent van Vyaasa. Deze boter

die met succes werd gekookt in het vuur van de kennis met onderscheidingsvermogen werd veranderd in zoetgeurende geklaarde boter (ghie). Naar dat verhaal waarvan de spirituele visie door asceten wordt begeerd, die daadwerkelijk wordt ervaren door de wijzen en die wordt vereerd in de drie werelden, die wordt verteld in de loop van het verhaal in de Bhieshmaparva, die Bhagavad Gietaa wordt genoemd, die wordt geprezen door Brahmaadeva en Shankara (Shiva) en waarnaar wordt geluisterd met groot respect door Sanaa-tana en anderen, moet worden genoten met een verfijnde en gelijkmoedige geest door de toehoorders, zoals de jongen van de chakoravogel met onvolwassen geest de tere nectardruppels van de nieuwe maan in het sharatseizoen oppikken. De Bhagavad Gietaa wordt gepredikt zonder woorden, wordt ervaren zelfs nog voor de zinnen er kennis van nemen, haar subtiele waarheden worden begrepen zelfs voor de eigenlijke woorden in de oren dringen. Zoals de zwarte bijen het stuifmeel uit de lotusbloemen wegnemen nog voor de lotussen het te weten komen, zo wordt de staat van de toehoorders. Slechts de blauwe lotusplant kan de opkomende maan omhelzen en haar liefde ervaren zonder zelfs van zijn plaats te komen.
Zo kan ook slechts de zoeker wiens hart kalm en standvastig is, dank zij zijn ernstige en gedragen aard, de Gietaawaarheid begrijpen. Daarom moeten de wijzen die waardig werden bevonden hun plaats in te nemen aan de zijde van Arjoena ter gelegenheid van het aanhoren van de Gietaa-lering aandacht schenken aan dit verhaal. Ik kan misschien wat schaamteloos lijken, aanmatigend uit familiariteit door dit te zeggen, maar dat is echt niet het geval. O toehoorders, u bezit een verdraagzaam en edelmoedig hart en daarom deed ik dit nederige verzoek aan uw voeten. Het is de aard van ouders zich gelukkig te voelen bij het gebabbel van hun kind, zo is het nu ook aan u om de tekortkomingen die u in mij vindt door de vingers te zien aangezien u me eens aanvaardde en me uw uitverkorene noemde. Maar er is nog een andere blunder en die is dat ik me aanmatig licht te werpen op de betekenis van de Gietaa en u vroeg aandachtig te luisteren naar die verhelderende commentaar. Uit mezelf maakte ik me overmoedig, zonder er rekening mee te houden hoe moeilijk het is dit werk met succes tot een goed einde te brengen. Kan een glimworm zich meten met de schittering van de zon? Dat ik, die onwetend ben, me toeleg op zoiets is zoals de kievit die probeerde de oceaan te ledigen met haar bek om haar jongen te redden. Nog iets anders: iemand die het uitspansel wil omhelzen, moet groter zijn dan dat uitspansel. In die zin ligt het werk dat ik onderneem gewoon buiten mijn mogelijkheden. Toen Shankara (Shiva) ooit sprak over de diepgang van de betekenis van de Gietaa op verzoek van Paarvatie, die wanhopig en in de war was, prees hij de grootheid van die betekenis. Hij zei: "O Bhavaani, de Gietaawaarheid is even onpeilbaar en eeuwig fris als je eigen majestueuze verschijning en schoonheid." Deze Gietaawaarheid is het woord van de Almachtige aan wiens gesnurk (tijdens zijn slaap) de Vedas zelf ontsprongen.

Hoe moet een onbetekenend, nietig en sloom iemand als ik varen in zulk een zware en veelomvattende taak op een domein van het diepste mysterie waarin zelfs de Vedas zich volledig verliezen?
Hoe kunnen zulke onbegrensde Gietaabeginselen binnen het bereik worden gebracht?

En wie kan die machtige vlam van ongewone pracht verlichten?

Hoe kan een mug het grote hemelruim met haar vuist omvatten?

Maar zelfs in deze staat acht ik mezelf bekwaam genoeg en de enige autoriteit waarop ik me daarvoor baseer is de gunst van mijn Sadgoeroe Nivrittinaatha, dit zeg ik, Gnyaanadeva. Zonder die steun ben ik waarlijk dwaas en gedachteloos. Maar de lamp van de goedgunstigheid van de wijze is voor mij schitterend en helder. Slechts in de steen der wijzen ligt de kracht om ijzer te veranderen in goud en het is ook de kracht van nectar om een dode weer tot leven te wekken. Wanneer de godin van geleerdheid goedgunstig is kan zelfs een stomme het spraakvermogen beheersen. Daar ligt de kracht om bepaalde dingen bepaalde resultaten te doen hebben en als dat plaatsvindt op die manier is er geen reden er een

mysterie in zien. Wie een moeder heeft als de wensvervullende koe kan nooit iets tekortkomen en het is om die reden dat ik me erop heb voorbereid dit werk te schrijven. Mijn verzoek tot u is dan ook dat het aan u is om goed te maken wat fout is en weg te laten wat overbodig is in mijn werk. Weest dus aandachtig. Ik zal slechts in staat zijn te spreken als u me doet spreken, zoals de bewegingen van de poppen afhangen van de manier waarop aan de touwtjes wordt getrokken. In die zin ben ik een uitverkorene van de wijzen en de rechtvaardigen en een beschermeling van hun goedheid. Ik heb me volledig overgegeven aan hen en ze mogen me tooien met sieraden zo ze willen. Hierop zei de Goeroe: "Dit volstaat. Het is niet nodig dat u dit alles zegt. Spoed u en richt uw aandacht op dit werk." Gnyaanadeva voelde zich zeer opgelaten door Nivrittinaatha's woorden en zei: "Luistert nu met kalme en geduldige aandacht."

ONDERDEEL 02 / 05

Zeven verzen uit hoofdstuk vi

Oorspronkelijke bron van dit onderdeel

ZEVEN VERZEN UIT HOOFDSTUK VI

ZEVEN VERZEN UIT HOOFDSTUK VI VAN DE BHAGAVAD GIETAA MET COMMENTAAR VAN GNYAANADEV

Sant Gnyaanadev (1275-1296), een grote wijze uit de Maharaashtra, schreef op zijn veertiende zijn beroemde commentaar op de Gietaa

Shrie Bhagavaan zei:

1. Hij die de plicht vervult waartoe hij gehouden is, onafhankelijk van de vruchten van handeling, is een verzaker (sannyaasie) en een Yogi, niet hij die zonder vuur en zonder handeling is.

Een Karma Yogi en een sannyaasin zijn schijnbaar twee, maar in wezen zijn ze één. Je kunt ze als verschillend zien, maar denk na en je zult zien dat ze één zijn. Het verschijnen van twee namen terzijde latend, ligt Karma Yoga, het pad van handeling, aan de basis van het pad van verzaking en gezien vanuit het standpunt van het Brahman is er geen verschil tussen beide. Men kan één en dezelfde persoon aanspreken met verschillende namen, men kan een bestemming bereiken langs verscheidene wegen of hetzelfde water kan verschillende kruiken vullen, zo is het verschil tussen Yoga en Verzaking er slechts een in naam en niet in werkelijkheid. Hij is een Yogi, O Arjoena, volgens de algemene norm, die handelingen stelt en die toch niet gehecht is aan de vrucht van handeling. Brengt de aarde uit zichzelf geen bomen en andere planten voort zonder er enige vrucht of zaad van te verwachten? Dat is de manier waarop de Yogi handelt, geworteld in zijn visie van het Zelf, volgens zijn eigen plaats in het leven en op de juiste tijd. Hij is ook vrij van zelfzuchtige liefde voor zijn persoon en hij laat geen gehechtheid aan de vrucht van handelingen toe. Hij laat zelfs niet toe dat ze zijn geest aanraken. Hij alleen is in waarheid een groot Yogi. Als hij de essentie van Yoga niet vatte en toch alle handelingen verzaakte, ook bij gelegenheid in het geloof dat ze hem binden, en als hij tegelijkertijd toch geketend raakt in andere handelingen, dan is dat zoals de ene deklaag wegwassen met een andere. Wie op zo'n perverse manier handelt, is gehandicapt voor niets: iedereen gaat al gebukt onder wereldse plichten en in plaats van zijn plicht goed te doen, haast hij zich een nieuwe last op zijn schouders te laden in de vorm van verzaking. Daarom is het gelijkmoedige handelen, zonder de eredienst van het offervuur op te geven of zonder de door Schriften voorgeschreven handelingen af te zweren, op zichzelf het pad dat naar geluk leidt.

2. Weet dat wat aldus verzaking (sannyaasa) wordt genoemd Yoga is, O Paandava; niemand die aan gedachten (sankalpa) niet heeft verzaakt, wordt waarlijk een Yogi.

Wie gewoonlijk wordt aangeduid als een sannyaasin (verzaker) is, O Arjoena, ook een Yogi. De vlag van de eenheid van de twee paden werd gehesen door verschillende Schriften en deze wijzen en zieners kennen eveneens uit eigen ervaring de waarheid dat gelijkmoedige handeling en het Yogapad juist beginnen waar de draden van de denkbeeldige begeerten en inbeeldingen worden doorgesneden door te verzaken terwijl handelingen worden gesteld.

3. Voor de wijze die tot (de staat van) Yoga wil opklimmen, wordt handeling (karma) het middel (kaaranam) genoemd. Voor degene die in de staat van Yoga verblijft (Yogaroedha: degene die rijdt op Yoga) wordt inactie (shama) het middel genoemd.

Begeert men de top van de berg van het Yogapad te bereiken dan mag men de treden op het pad van handeling niet negeren. Met behulp van deze treden moet hij zijn weg vervolgen op het voetpad van Yogahoudingen langs de voet van de berg in de vorm van zelfbeheersing en een allesomvattend meesterschap over zichzelf. Hij moet dan de steile rotswand in de vorm van het regelen van de adem beklimmen. Daar wordt hij geconfronteerd met een nog steilere rotswand in de vorm van het terugtrekken van de zinnen van hun voorwerpen, die zo glibberig is dat zelfs het intellect er geen vaste voet krijgt. Zelfs Hatha Yogis verliezen hier hun evenwicht en storten neer. Maar door voortdurende studie en oefening krijgen de nagels een greep op de overhangende weg van de beheersing van de zinnen en op deze manier kan de wijde ruimte in de vorm van het overstijgen van de geest worden overgestoken, over het plateau in de vorm van de adem. Dezelfde ruimte moet worden overgestoken tot het punt van diepe en abstracte meditatie wordt bereikt. Hier eindigt die weg en ook houdt het zich vastklampen aan handelingen op, aangezien het doel en de middelen hier elkaar ontmoeten in een omhelzing en één worden in vorm. Hier eindigt alle spreken over een volgende te nemen stap, terwijl voorbije herinneringen worden uitgewist en de Yogi vaststaat op de heldere en effen grond van de verrukte concentratie van spirituele meditatie. Ik zal je nu de kenmerken beschrijven van degene die de hoogste staat heeft bereikt door de verrukte concentratie van spirituele meditatie met deze middelen. Luister ernaar.

4. Als de verzaker van alle gedachten (sarva sankalpa sannyaasie) waarlijk niet gehecht is aan zintuiglijke voorwerpen en handelingen, wordt hij een Yogaroedha genoemd.

De zintuiglijke voorwerpen houden op de zintuiglijke centra te zoeken van zo iemand terwijl hijzelf de diepe rust in de zaligheid van het Zelf geniet in de innerlijke kwartieren van zijn hart. Zelfs als zijn geest wordt geraakt door plezier en pijn wordt hij nooit opgewekt tot bewustzijn ervan en hij wordt niet aangezet tot herkenning van de zintuiglijke voorwerpen die hem in een ontmoeting confronteren. Zijn geest voelt geen aantrekking voor de vrucht van handeling, zelfs als de zinnen tot handeling overgaan. Hij alleen is een adept die vaststaat in Yoga, die geen acht slaat op het geheel van lichaamsactiviteiten en die verblijft alsof hij slaapt. Hierop zei Arjoena: "O Heer, hoe wonderbaar is alles wat u zegt. Wat is het dan dat hem zulk een grote waarde geeft?"

5. Laat hem het zelf verheffen door het Zelf alleen en laat hem het zelf niet verlagen. Het Zelf alleen is waarlijk de vriend van het zelf, het Zelf alleen is de vijand van het zelf.

Shrie Krishna glimlachte hierom en zei: "Je vraag verbaast me. Wie kan geven en aan wie en wat waar het ene wezen zonder weerga verblijft? Liggend op het bed van illusies valt de ziel in de slaap van onwetendheid en heeft af te rekenen met de kwade dromen van geboorte en dood. En wanneer hij ontwaakt dringt de leegheid van het onderwerp van zijn droom tot hem door. Ook deze verwerkelijking is zoals de oorspronkelijke illusie waarheid in haar eigen wezen. Aldus, O Dhananjaya, wordt hij de oorzaak van zijn eigen ondergang door de vergissing van de eigenwaan van zijn eigen lichamelijk bestaan.

6. Het Zelf is de vriend van het zelf voor hem die het zelf overwonnen heeft, maar voor het onoverwonnen zelf staat het Zelf in de positie van een vijand.

Wie in gedachten de eigenwaan opgeeft en één wordt met het eeuwige wezen van het hoogste Brahman heeft zich gevestigd in het hoogste goed. Anders wordt men zijn eigen vijand, die zich, zoals de zijdeworm, misleid door de elegantie van zijn eigen lichaam, vereenzelvigt met zijn lichamelijk wezen en die erdoor wordt omringd en verstikt. Hoe jammer is het dat de ongelukkige, die op de rand van een meevaller staat,

zich voelt zoals iemand die blind is en zijn ogen sluit al heeft hij het volledige gebruik over zijn ogen of iemand die onder invloed van begoocheling blijft bazelen: 'Dat ben ik niet, ik ben verloren, ik werd ontvoerd', en die volhardt in die dwaasheid. In feite is de ziel zelf Brahman. Hoe jammer echter dat de geest nooit neigt in de richting van die waarheid. De toestand van de ziel lijkt heel erg op die in het verhaal over 'De Papegaai en de Buis'. Een papegaai zit op de buis die door een jager werd vastgemaakt aan een boom om hem te vangen. Door zijn gewicht begint de buis rond te draaien. De papegaai had moeten wegvliegen zodra de buis begon te bewegen, maar hij panikeert, verwringt zijn nek, wringt zijn lichaam en poten in bochten, houdt de buis steviger vast met zijn bek en klauwen en wordt gevangen in de val in het valse geloof dat hij echt vastgebonden is. Kan men zeggen dat iemand hem vastbond als hij zich op zo'n onzinnige manier laat beetnemen? Maar eens gevangen in die begoocheling laat hij de buis niet meer los al wordt hij doormidden gehakt. Daarom wordt iemand die volhardt in zijn verkeerde idee'n en inbeeldingen zijn eigen vijand. Degene echter die de ervaring 'Ik ben het hoogste Brahman zelf' heeft en die nooit zijn geest bezoedelt met enige onware notie beschouw ik als iemand die het Zelf verwerkelijkte.

7. Het opperste Zelf (paramaatmaa) van de zelfbeheerste en vredevolle is gelijk in koude en hitte, in vreugde en pijn en in eer en oneer.

Het Zelf van degene die zijn geest overwon en van wie daardoor alle begeerten werden vervuld, is niet verschillend noch is het ver weg. Zoals goud zuiver wordt door de onzuiverheden te verbranden, zo wordt het eindige Zelf het hoogste Zelf zodra de geest zich ontdoet van de ingebeelde notie een werelds wezen te zijn. Als een kruik breekt, moet de ruimte in de kruik geen beweging maken om één te worden met de oneindige ruimte. Zo wordt ook het eindige Zelf één met het hoogste Zelf zodra het lichamelijke bestaan verdwijnt, aangezien het Zelf er reeds volledig en eeuwig aanwezig is. Voor zo iemand bestaat het gevoel koud en heet niet noch enige gedachte aan plezier of pijn noch enige taal als eer en schande. Waar de zon ook moge gaan, die plaats wordt overspoeld door licht. Zo ook wanneer men zo iemand ontmoet, wordt men in hem opgeslorpt en wordt men één met hem. Zoals regenbuien die uit de wolken vallen de zee niet doorboren, zo raken goed en kwaad ook de Yogi niet, aangezien hij één werd met het hoogste Zelf.

ONDERDEEL 03 / 05

Gnyaanadeva,

Oorspronkelijke bron van dit onderdeel

GNYAANADEVA, EEN KORTE LEVENSBESCHRIJVING

Gnyaanadeva schreef de *Gnyaaneshvarie*, een beroemde commentaar op de *Bhagavad Gietaa*, waarvan het eerste deel van hoofdstuk VIII verscheen in het januarinummer. Het vervolg kun je lezen in dit februarinummer. Op verzoek van enkele lezers volgt hier een korte levensbeschrijving.

De vader van Gnyaanadeva was ene Vithalpant, die al in zijn jeugd uit eigen beweging de Vedas en andere Schriften begon te bestuderen. Hij was een zoeker die weinig belangstelling toonde voor wereldse zaken. Zijn interesse ging naar het bezoeken van heilige plaatsen of oorden waar grote wijzen hadden geleefd. Als tiener verliet hij al zijn geboorteplaats Apegaon, nabij Paithan. Tijdens zijn omzwervingen kwam hij in Aalandi, nabij Poona, terecht. Daar trok hij de aandacht van ene Sidhopant, die een huwbare dochter had. Sidhopant stelde Vithalpant een huwelijk met zijn dochter voor. Aanvankelijk weigerde Vithalpant, maar later beweerde hij dat hij in een droom Gods toestemming had gekregen om met het meisje te trouwen.

Vithalpant voelde zich niet in zijn schik als huisvader. Zijn vrouw Roekminibai had de grootste moeite om haar man aan zich te binden. Hij was vaak verdiept in meditatie en bleef ook heilige plaatsen bezoeken. Hij bezocht samen met zijn vrouw zijn ouders in Apegaon, korte tijd voor ze stierven. Vithalpant werd door het overlijden van zijn ouders het hoofd van de familie. Hij bracht evenwel niet veel van zijn taak terecht, ondanks de hulp van zijn schoonvader. Op zekere dag liet hij alles achter zich en vertrok hij naar Benares. Daar zocht hij de bekende Swami Ramananda op en werd door deze ingewijd tot *sannyaasin*(monnik). Vithalpant verzweeg voor Swami Ramamanda dat hij in Aalandi een vrouw had.

Roekminibai had het intussen uiterst moeilijk. De onzekerheid over het lot van haar man maakte haar diep ongelukkig. Ook zij begon een ascetisch leven te leiden en bezocht vaak de tempel. Toen Swami Ramananda op bedevaart ging naar Rameshvar bezocht hij Aalandi. Roekminibai zag hem bij die gelegenheid in de tempel. Ze boog diep voor hem neer. Hij zag aan de rode stip (*tilak*) op haar voorhoofd dat ze gehuwd was en hij sprak de gebruikelijk begroeting uit: "Moge u moeder worden van een zoon." Hij zag aan haar reactie dat er een probleem was. Toen hij ernaar vroeg, vertelde ze over de verdwijning van haar man. De swami kwam erachter dat ze het over zijn nieuw ingewijde discipel had. Hij keerde dan ook terstond terug naar Benares en wees zijn discipel ernstig terecht. Hij gebood Vithalpant onverrichter zake terug te keren naar Aalandi. Vithalpant deed dit tegen zijn zin en nam zijn plaats in het gezin weer in. De brahmanen waren er niet over te spreken dat een sannyaasin terugkeerde tot de huwelijkse staat en spraken een sociale boycot over hem uit. Vithalpant droeg dit met gelatenheid en bracht zijn tijd door in spirituele studie en meditatie. Roekminibai was gelukkig met de terugkeer van haar man. Ze bleven twaalf jaar kinderloos. Daarna kregen ze drie zonen en een dochter. Nivrittinaatha werd geboren in 1273, Gnyaanadeva in 1275, Sopaan in 1277 en de dochter Moektaabai in 1279. Alle vier waren ze gezegend met een scherp intellect.

Toen de oudste zoon Nivrittinaatha zeven jaar was, moest het hele gezin in de nabijheid van de tempel vluchten voor een tijger. Nivrittinaatha verdwaalde en werd opgevangen door een bekende wijze, Gahininaatha, die in een grot in de Anjanibergen woonde. De wijze zag de grootheid van de knaap en wijdde hem ondanks zijn jeugdige leeftijd in in de mysteries van zijn Yogaschool. Hij gaf hem de mantra *Raama Krishna Hari* en gaf hem de opdracht overal de glorie van Shrie Krishna te bezingen en te verspreiden. De vier kinderen kregen een goede opvoeding en werden autoriteiten in alle takken van kennis. Maar als kinderen van een sannyaasin waren ze verstoken van de voorrechten van de brahmanen en van de *samskaaras* of sacramenten (inprentingen). Dit maakte hun vader Vithalpant heel ongelukkig. Hij keerde ten einde raad terug naar zijn geboortedorp Apegaon met heel zijn gezin. Bij monde van zijn oom verzocht hij de brahmanen hem een brief ter zuivering mee te geven. In de vergadering van brahmanen die zich over het probleem moesten buigen, demonstreerde Gnyaanadeva miraculeuze krachten, die de brahmanen met verstomming sloegen. Zo liet hij een buffel verzen uit de Vedas herhalen. Vithalpant kreeg zijn brief en keerde terug naar Aalandi. Swami Ramananda zei tegen Vithalpant en zijn vrouw dat hun kinderen oud genoeg waren om voor zichzelf te zorgen. Beiden gingen daarop naar Prayaag op bedevaart waar ze verdronken in de samenvloeiing van de Yamoenaa en de Ganges in 1287.

Na het overlijden van hun ouders verhuisden de kinderen naar Newaasaa, een stad in het Ahmednagardistrict. Op de oever van de Pravaraa schreef Gnyaanadeva zijn commentaar op de Bhagavad Gietaa. Dit werk werd voltooid in 1290. Hij noemde zijn werk *Shrie Bhaavaartha Diepikaa* of *Lamp van de verborgen Betekenis*.

Gnyaanadeva leerde de geheimen van Yoga van zijn broer en goeroe Nivrittinaatha. Hij was dan slechts vijftien jaar oud. Hij ging toen hij eenentwintig was in Aa-landi in een schrijn in *samaadhi* dat werd dichtgemetseld en dat sedertdien een drukbezocht pelgrimsoord is.

N.

ONDERDEEL 04 / 05

Gnyaaneshvarie, hfd 8, (1 19)

Oorspronkelijke bron van dit onderdeel

GNYAANESHVARIE
OF GNYAANADEVA'S COMMENTAAR OP HOOFDSTUK VIII VAN DE BHAGAVAD GIETAA

DE YOGA VAN HET ONVERGANKELIJKE BRAHMAN

Arjoena zei:
1. Wat is dat Brahman ? Wat is adhyaatma ? Wat is handeling (karma), O beste onder de mensen ? Wat wordt bedoeld met adhibhoeta ? En wat wordt adhidaiva genoemd?

2. Wie en hoe is adhiyagnya hier in dit lichaam, O Madhoesoedana? En hoe moet u, op het ogenblik van de dood, door de zelfbeheersten worden gekend?

O God, wie deze persoon is die *adhiyagnya* wordt genoemd en hoe hij in dit lichaam komt, ligt waarlijk buiten het bereik van de rede. Laat me horen hoe u, de Hoogste Persoon, wordt gekend door toegewijde zielen, beslagen in het houden van hun hart onder controle, wanneer ze uit dit leven vertrekken. Zoals een gelukkig mens die slaapt in een huis dat gebouwd is met *chintaamanis* (wensstenen) alles wat hij droomt werkelijkheid ziet worden, zo werden ook de woorden die uit Arjoena's mond kwamen halfweg tegemoet gekomen door Shrie Krishna, zeggend: "Luister, ik zal je uitleggen wat je vroeg." *Kirieti* (Arjoena) was het kalf van *kaamadhenoe* (de wensvervullende koe) en het was bovendien alsof hij rustte onder de wensvervullende boom (*kalpataroe*). Is het dan verwonderlijk dat zijn wensen werden vervuld met plezier en op een gemakkelijke manier? Zelfs degenen die uit toorn werden geveld door Shrie Krishna zouden in zo'n geval één zijn met het allerhoogste eeuwige leven. Hoe kan dan iemand aan wie Shrie Krishna de eeuwige waarheid predikt er niet in slagen ze ook te bereiken? Wanneer wijzelf naar Shrie Krishna toeleven, komt Shrie Krishna verblijven in ons hart zelf en dan staan de godinnen van succes en volmaaktheid vrijwillig tot onze beschikking. Zo'n onverdeelde liefde voor de Heer leefde slechts in Arjoena en daarom werden al zijn wensen vervuld. Shrie Ananta (de eeuwige), die voorzag wat Arjoena wilde vragen, hield de schotel klaar in de vorm van het antwoord. De moeder voelt instinctief de noden van haar kind, nog voor het zijn lippen aan haar borst heeft gezet. Valt het ooit voor dat het kind eerst om de borst vraagt en dat ze het pas dán zoogt? Het is dan ook geen wonder dat zo'n diepe liefde wordt gevonden in de genadige leraar, de oceaan van vriendelijkheid zelf. Luister naar wat de Heer zei.

3. Het Absolute (Brahman) is de onvergankelijke, de opperste. Zijn natuur (svabhaava) wordt adhyaatma genoemd. Het offer dat het bestaan en de manifestatie van wezens (bhoetas) veroorzaakt, wordt handeling (karma) genoemd.

Dan zei de Heer van het heelal: "Het Hoogste *Brahman* (het Absolute) vult het gehele poreuze lichaam en lekt toch niet naar buiten. Het is zo subtiel als de leegte zelf en toch werd het gezeefd door het element ether en al is het zoiets ijl en subtiel toch druppelt het niet door de zak van wereldse kennis. En dat in zichzelf vervat en zichzelf dragend Wezen is *adhyaatma* Bewustzijn, dat zuiver eeuwig Zijn is in zichzelf, dat geen verandering kent, wanneer ruimte en tijd ontstaan of ophouden te zijn. Weet nu dat *karma*(handeling) dit is: door een onbekend proces versmelten de veelkleurige wolken in de heldere

hemel; zo ontstaan in dat vormloze en zuivere *Brahman Prakriti*(de Natuur), het ego en andere verscheidene elementen en dan begint het proces van de vorming van het heelal. Op de onbegroeide plaatsen van het ongebonden *Brahman*ontkiemt het zaad van de oorspronkelijke begeerte en groeien er scheuten van veelvormige begeerten, die spoedig beladen zijn met trossen vruchten in de vorm van het heelal. Ze schijnen vol te zijn van het (oorspronkelijke) zaad, het *Brahman*, maar het blijkt onmogelijk de verscheidene dingen te tellen die ontstaan en na een kort leven vergaan. De verschillende delen van het heelal blijven de oorspronkelijke begeerte "Ik ben het vele" herhalen en dan blijft dit heelal groeien in grenzeloze overvloed op verscheidene manieren. Maar al deze zijn overvol van het Hoogste *Brahman*, overspoeld door meervoudigheid en verscheidenheid als door overstromingen. Zo kan ook niet worden achterhaald hoe de even en oneven stroom van dingen in het heelal worden geschapen. Misschien dat dit gehele kosmische proces dat bestaat uit onbeweeglijke en bewegende dingen louter voortgaat als een spel. Waarom verschijnen honderdduizenden verscheidene soorten wezens? Er is geen grens aan het aantal en het onderscheid van deze scheuten van wezens, maar om ze terug te voeren naar hun oorsprong moet men ze oplossen in het eeuwig lege *Brahman*. Waar aldus de maker of het motief van de activiteit niet op te sporen vallen en het effect, namelijk het heelal, toch plotseling verschijnt en snel groeit, met deze verscheidenheid van dingen die van het vormloze *Brahman* komen, zonder dat het iets doet en een vorm draagt die zichtbaar is voor de zintuigen, wordt *karma* (creatieve beweging) genoemd.

4. Adhibhoeta is de vergankelijke natuur en adhidaiva is poeroesha. Ik alleen ben de adhiyagnya hier in dit lichaam, O beste van de belichaamden.

Ik vertel nu in het kort wat *adhibhoeta* wordt genoemd. Het is zoals de wolken die zichtbaar worden en dan verdwijnen. Het is dat waarvan het innerlijke wezen hol is, waarvan de waarheid is dat het nooit tot bestaan komt, dat waaraan een zichtbare vorm werd gegeven door de vijf grove elementen, dat de geschapen dingen slechts als zijn substraat neemt en verschijnt door hun samenkomen en verdwijnt zodra deze vereniging oplost -deze gehele verscheidenheid die wordt ervaren als naam en vorm wordt *adhibhoeta* genoemd. *Adhidaivata* is de *Poeroesha*, die ervaart wat wordt geschapen door *Prakriti-Maayaa* (de begoocheling). Deze *Poeroesha*is het oog zelf van Bewustzijn. Hij is het leidende voorzittende instrument in de sfeer van zintuiglijkheid, alsook de boom waarop, op het ogenblik van het installeren van het leven in het lichaam, de vogels in de vorm van onbewuste begeerten een toevlucht zoeken. Hij is in feite het Hoogste Bewustzijn zelf, maar hij werd wat verschillend, slaperig geworden door de sluimer van egozin en vreugde en smart ervarend in de daden van *Maayaa*, wat niets anders is dan een andere vorm van slaap. Wat gewoonlijk het leven wordt genoemd is de *adhidaivata*in het lichaam gevormd door de vijf grove elementen. Nu, O zoon van Paandoe, weet dat het Hoogste Wezen dat verlangt zich te ontdoen van het leed van lichamelijk bestaan niets anders is dan mezelf, het *adhiyagnya*, de innerlijke entiteit van het offer. Zowel *adhidaivata* als *adhibhoeta* zijn mezelf. Toch, vormt zuiver goud geen deel van de legering wanneer het wordt vermengd met die legering. Zuiver goud wordt nooit mat en wordt evenmin een deel van een legering. Zolang het bestaat als een legering moet het evenwel een legering worden genoemd. Op die manier moeten deze *adhibhoeta*en andere, zolang hun ware wezen verborgen blijft door de structuur van de *Prakriti-Maayaa,*worden beschouwd als verschillend van het zuivere, heilige *Brahman*. Met verwijdering van de bedekking van onwetendheid (begoocheling) en het breken van de knoop van onderscheid, versmelten de *adhibhoeta* en andere en worden één met het Hoogste *Brahman*. En waarlijk wanneer en hoe waren deze verschillend van het Hoogste *Brahman*? Kunnen ze verschillend zijn? Een kristallen plaat waarop een haarkam wordt gelegd ziet er gebarsten uit, maar als de kam wordt weggenomen, weet niemand waar de barsten bleven. Ze was oorspronkelijk heel, maar scheen gebarsten door vereniging met de kam, maar zodra deze werd verwijderd, werd ze weer gaaf als voorheen. Met de vernietiging van de denkbeeldige egozin vanwege de *adhibhoeta* en andere worden ze op dezelfde manier weer één met het Hoogste zoals ze eeuwig zijn. Het ware wezen waarmee ze worden verenigd is mezelf, het *adhiyagnya*. Dit

is de waarheid. Ik zei je reeds dat alle offers uit *karma* ontstaan. Dit heb ik je vandaag geopenbaard, O Zoon van Paandoe, de eeuwige Verblijfplaats van zielen, de hoogste zaligheid dat het pad van gehechtheidloze handeling bekroont. Eerst moet in overvloed brandstof worden vergaard in de vorm van ascetisme en daarmee moet het vuur van de zintuigen worden aangewakkerd en daarin moeten als offergaven de zintuiglijke voorwerpen worden geworpen. Daarna moet de grond worden voorbereid in de vorm van de houding, *vajraasana* (Diamanthouding) genoemd, daarop moet het bekken worden gebouwd in de vorm van *moelabandha* met het baldakijn van het lichaam als dak erboven. Nadat men zich aldus heeft voorbereid, moeten in het vuurbekken in de vorm van beheersing van de zinnen in overvloed de offerballen in de vorm van de zintuiglijke voorwerpen worden geofferd, samen van het reciteren van *mantras* in de vorm van Yogadiscipline. Dan moet het rookloze vuur in de vorm van kennis gunstig worden gestemd, met offers in de vorm van beheersing van de geest. Wanneer alles is geofferd in het vuur van de kennis, wordt die kennis één met het Hoogste, het onderwerp van kennis (het *Brahman*) en slechts dan verblijft deze hoogste objectieve kennis in zijn eigen zuivere essentie. Dat onderwerp van kennis wordt *adhiyagnya* genoemd." Toen Shrie Krishna dit alles zei, begreep Arjoena het onmiddellijk. Hierop zei Shrie Krishna: "Goed, Paartha, je begrijpt het snel." Arjoena was voldaan in zijn hart. Het is slechts een moeder die de vreugde begrijpt van het zien van een verzadigde baby of het is slechts de goede leraar die de vreugde ervaart bij het zien van een ten volle ingewijde discipel. Een golf van zuivere en vrome gevoelens overspoelden dan ook Shrie Krishna, nog voor Arjoena zoiets voelde, met zo'n intensiteit dat hij ze bijna niet kon bedwingen. Shrie Krishna hield zich dan met grote moeite in bedwang en sprak zachte en volle woorden als een vloed van koele nectar of als een volledig gerijpte welriekendheid. Hij zei: "Luister, O Dhananjaya, prins onder toehoorders, zodra de begoocheling aldus begint te verbranden, verbrandt samen ermee ook de kennis in het vuur.

5. En wie, op het ogenblik van de dood, het lichaam verlaat en heengaat terwijl hij zich mij alleen herinnert, O Kaunteya, hij bereikt mijn wezen; daaraan is geen twijfel.

Dat waarover ik je zonet vertelde en dat *adhiyagnya* wordt genoemd is van begin tot einde slechts mezelf. Degenen die dit weten beschouwen het lichaam als louter een uiterlijke bedekking. Zijzelf worden het Hoogste *Brahman*en verblijven er eeuwig in, innerlijk en uiterlijk, zoals een huis in zichzelf de atmosfeer bevat en toch ook zelf in de atmosfeer verblijft. Ze gaan het innerlijke kwartier van een standvastige overtuiging binnen in het centrale gedeelte van het huis. In hun allesziende ervaring van het Hoogste *Brahman*zijn ze zich van niets anders bewust dan van het Hoogste *Brahman*. En als ze aldus één worden met het Hoogste *Brahman,* in en uit, leggen ze natuurlijk en zonder dat ze ervan weten de bedekkingen in de vorm van menselijke lichamen af, die gemaakt zijn van de vijf grove elementen. Ze gaven nooit om hun lichaam, ook niet toen het leefde en bewoog. Hoe kan het afleggen van de bedekking hen dan smart berokkenen? Zelfs het verdwijnen van het lichaam verstoort hun ervaring van het Hoogste *Brahman* niet in het minst. Die ervaring is als het ware een belichaming van de altijd aanwezige eenheid die geworteld is in het hart van het eeuwigdurende leven. Ze wordt zuiver ondergedompeld in de zee van gelijkheid met het Hoogste Bewustzijn en wordt nooit bezoedeld. Een aarden kruik die wordt neergelaten in diep water is in en uit vol water en zelfs als ze wordt gebroken in die staat wordt het water in de kruik niet gebroken. Wanneer een slang haar versleten huid aflegt of wanneer iemand die het warm heeft zijn kleren uittrekt, ondervindt het lichaam daar dan schade van? Zo ook als het lichaam met zijn naam en vorm wordt vernietigd, blijft het *Brahman* intact in zijn wezenlijkheid, zelfs zonder dat lichaam. Hoe kan de ziel dan worden verstoord die *Brahman* in zichzelf heeft verwerkelijkt en die zelf *Brahman* geworden is? Degenen die zich hiervan bewust zijn op het ogenblik van het afleggen van hun lichaam, vertrekken eruit in die staat en versmelten met mij.

6. Naar dat wezen alleen gaat hij dat hij zich herinnert als hij op het einde het lichaam verlaat, O Kaunteya, door zijn voortdurend denken aan dat wezen.

De algemene regel is dat in welke staat levende wezens zich ook bevinden op het ogenblik van de dood dat ze na de dood terechtkomen in diezelfde staat. Zoals een hulpeloos en bang mens, die vlucht met de snelheid van de wind, per ongeluk in een put op zijn weg kan vallen, omdat er niemand was om hem tegen te houden, op dezelfde manier kunnen de ideeën op zijn weg bij het naderen van de dood niet worden vermeden. Hij kan niet vermijden één te worden met die omstandigheid na zijn dood. Bovendien is het zo dat elke idee die in de geest leeft tijdens het waken ook verschijnt in zijn droom terwijl hij slaapt.

7. Herinner je daarom altijd mij alleen en vecht (handel). Met de geest en het intellect versmolten met mij, kom je ongetwijfeld tot mij alleen.

Op dezelfde manier wordt op het ogenblik van de dood een begeerte sterker die tijdens het leven onvervuld bleef en de regel is dat de ziel wordt wedergeboren in dat wat ten tijde van de dood sterkst aanwezig is in de geest. Houd daarom je geest altijd stevig gevestigd op mijn Hoogste Wezen. Wat je ook ziet met de ogen en hoort met de oren of denkt met de geest of spreekt met de tong zou betrekking moeten hebben op mij alleen, in en uit, en wanneer dit gebeurt is het een vaststaande waarheid dat ik altijd overal verblijf. Wanneer dit een feit is, O Arjoena, hoef je niets te vrezen van de dood wanneer je lichaam wordt vernietigd. Wat valt er dan door jou te vrezen in de oorlog? Als je je geest en intellect opdraagt aan het Hoogste Bewustzijn van mijn Goddelijk Wezen zul jezelf één zijn met mijn Goddelijk Wezen. Dit is mijn belofte aan jou. Mocht je toch nog twijfels hebben over hoe dit alles plaats kan vinden, probeer het dan eerst en heb er de ervaring van door studie en dan mag heel je toorn zich tegen me richten mocht je er de vrucht niet van plukken.

8. Verenigd door de beoefening van die Yoga, zonder dat de geest naar andere dingen uitgaat en altijd mediterend, O Paartha, gaat hij naar de opperste, stralende Poeroesha.

Door voortdurende studie op deze manier maakt de Yoga van Handeling de geest zuiver en standvastig. Zo'n toegewijde Yogi beklimt het pad van het Hoogste *Brahman*, zoals een kreupele die door de kracht van zijn door oefening verkregen bekwaamheid een berg beklimt, door voortdurende studie van de Yoga van Handeling, er niet in het minste om gevend of het lichaam en de geest overleven of vergaan. Wie herinnert zich of het lichaam bestaat of verdween zodra de geest de kracht van goddelijke volmaaktheid verwierf en geconcentreerd is op het Hoogste Zelf? Denkt het water van een rivier dat door de bedding stroomt en uiteindelijk in de zee uitmondt er ooit zelfs maar aan om terug te keren en te zien hoe het met de dingen gaat die werden achtergelaten? Het doet dat nooit, maar wordt één met de zee. Op die manier wordt ook de geest dat Bewustzijn zelf waar alle geboorte en dood eindigen en dat in wezen de ene aldoordringende Hoogste Zaligheid is.

9 en 10. Al wie zich de alwetende, de oude, de heerser herinnert, kleiner dan een atoom, van allen de ondersteuner, van ondenkbare vorm, stralend als de zon, voorbij duisternis,

Op het ogenblik van de dood, de geest onbeweeglijk, door devotie (bhakti) en de kracht van Yoga verenigd, de levenskracht (praana) tussen de wenkbrauwen geplaatst, bereikt hij de stralende opperste Poeroesha.

Met een rustige geest mediteert hij ten tijde van de dood over het volmaakte *Brahman*, dat Zuiver Zijn is zonder vorm of ruimte, dat voorbij geboorte en dood is, aldoordringend en alziend, dat er was vóór de hemel, kleiner dan een atoom en door wiens kracht het heelal beweegt, dat al het zichtbare schept en door wie het hele heelal in stand wordt gehouden, waarvoor de rede wijkt en die dus buiten het bereik van het

denken ligt. Het blijft onzichtbare duisternis voor het stoffelijke oog, zelfs tijdens de dag, op dezelfde manier als waarop de witte mieren niet in het vuur kunnen lopen of duisternis niet in de klaarte kan gaan. Het is zuiver in wezen zoals een hoop gemalen en gereinigd graan in de vorm van de stralen van de zon en die altijd een eeuwig schitterend licht is voor het zien van degenen die weten en voor wie opgaan en ondergaan zinloze begrippen zijn. Op het ogenblik van de dood herinnert hij zich en mediteert hij met een rustige geest over het Hoogste *Brahman* van zulk een smetteloze en volmaakte aard. Hij zit in *padmaasana* (Lotushouding) met het gezicht naar het noorden, met zijn geest verzonken in de eeuwige zaligheid van de Yoga van het actieve leven en daar wacht hij vurig op de versmelting, met al de houdingen van zijn geest verenigd in het wezen van het Hoogste Zelf. Zo spoedig als hij kan door zijn Yogadiscipline doet hij de *soeshoemnaa* door de middendoorgang van de *aadhaara* (*moelaadhaarachakra*) naar de *brahmarandhra* in het hoofd vloeien en wanneer de levenskracht, *praana* genoemd, de hemel binnendringt in de streek van het hoofd voelt hij de vereniging van het lichaam en anderen met de geest als een uiterlijke vertoning, maar hij onderhoudt zichzelf met de kracht van zijn rustige geest en is vervuld van een diepe devotie en bestaat als iemand die volmaakt en bereid is, gebaseerd op de kracht van zijn Yogadiscipline. Hij dooft alles wat grof en subtiel is in het heelal uit en verblijft bij de levenskracht die geconcentreerd is tussen de wenkbrauwen. In die rustige staat laat hij het lichaam achter op de manier waarop een lamp die onder een pot wordt geplaatst uitdooft of zoals het geluid van een bel dat verdwijnt in de bel zelf. Zo iemand is het Hoogste *Brahman*zelf. Hij verblijft in de vorm van het Zelf die in zichzelf-bestaand en zelflichtend is en die het hoogste Bewustzijn (*Poeroesha*) wordt genoemd.

11. Dat wat door de kenners van de Vedas de onvergankelijke wordt genoemd, dat waar de verzakers (sannyaasins) en de passielozen binnengaan, dat waarvoor ze leven in kuisheid (brahmacharya), dat doel zal ik je in het kort uiteenzetten.

Dat Wezen wordt *akshara* (onveranderlijk) genoemd vanuit de overtuiging van degenen die in het bezit zijn van de ware kennis en het is zelf de mijn van de beste kennis en van het bestaan en het einde van alle kennis. Dat wat zelfs niet wordt weggeblazen door de heftigste wind is waarlijk de hemel zelf, want was het een wolk dan kon het niet pal in de wind blijven staan. Wat de wijzen weten wordt met die kennis op dezelfde manier gemeten en wat aldus wordt gekend wordt door de wijzen terecht Onveranderlijk Zijn genoemd. Dat wat de kenners van de Vedas Onveranderlijk noemen en wat voorbij de natuur reikt is het wezen zelf van het Hoogste. Het is het hoogste goed en de haven van rust, waarin asceten, die vrij zijn van wereldse affectie en passie, lang hun tijd verbeiden in de schaduw van hun lichaam in een volmaakt onthechte conditie, want ze hebben hun geest bevrijd van het gif van zintuiglijke voorwerpen en zijn er altijd op gebrand het te bereiken. Er wordt ook naar verlangd door mensen die niet langer begeerten koesteren en door mijn toegewijden, die ontsnappend aan de moeilijkheden en beproevingen van een gestreng leven in celibaat, met grote energie de tirannen van passies hebben neergeveld. Dit hoogste goed is moeilijk te bereiken en te bevatten. Het is eeuwig en van een onpeilbare glorie. Op zijn grenzen worden zelfs de Vedas vernederd. Het wordt verworven door degenen die op het ogenblik van de dood over mij mediteren. Nu, O Arjoena, herhaal ik nogmaals de beschrijving van die staat." Arjoena antwoordde: "O Heer, ik wilde het u juist gaan vragen, maar aangezien u me ongevraagd die genade betoont, luister ik hoe u het me uitlegt op een eenvoudige manier." Daarop sprak de gever van licht aan het heelal: "Luister, ik leg het je uit op een eenvoudige manier. Waak er echter over dat de gewoonte van de geest om naar buiten te gaan wordt bedwongen en dat hij naar binnen wordt gericht en diep duikt in de diepten van het leven van de ziel.

12. Alle poorten (zintuigen) gesloten, de geest in toom gehouden (niroedhya) in het hart, de energie (praana) in het hoofd geplaatst, gevestigd in de beoefening van Yogaconcentratie (Yogadhaaranaa),

Dit wordt slechts de kracht van de geest als de deuren van de zinnen alle stevig gesloten zijn door beheersing. De geest die zo werd opgesloten, wordt tot kalme rust gebracht in het hart, zoals iemand die kreupel is aan handen en voeten zijn plaats niet kan verlaten. Zodra de geest rustig wordt, O zoon van Paandoe, moet standvastig over de *pranava* (het gewijde *OM*) worden gemediteerd met de energie van de levenskracht. De vitale adem moet dan opwaarts worden gestuwd, stap na stap, tot aan de *brahmarandhra*. Daar moet hij worden bewaard in een staat van evenwicht, alsof hij op het punt staat te versmelten met de zuivere hemel, tot de drie gewijde lettergrepen (a, oe en m) uitgedoofd zijn in de halve lettergreep.

13. Het uit één lettergreep bestaande OM, het Absolute (Brahman), uitsprekend en zich mij herinnerend, bereikt hij die vertrekt en het lichaam achterlaat, het hoogste doel.

De levenskracht moet dan tot rust worden gebracht in de hemelstreek (in het hoofd), zodat de vereniging (met het gewijde OM) volledig is. OM in zijn geheel is in samenspel met het Hoogste *Brahman.* Dan stopt zelfs de meditatie over het gewijde OM en wordt de levenskracht helemaal tot stilstand gebracht. Er blijft dan de zuivere vorm van de essentie van het Hoogste *Brahman*over. *Pranava* (OM) is de éénlettergrepige vorm van mijn eigen Zelf. Wie mediteert over het gewijde OM terwijl hij het lichaam verlaat, bereikt waarlijk mijn zuivere essentie en wanneer dit wordt bereikt, blijft er niets meer over om te bereiken. Als nu nog enige twijfel je geest bezwaart, O Arjoena, over hoe ik word bereikt ten tijde van de dood, wie de zitplaats voorbereidt en bezet, wie de zinnen beheerst, welke geest kan mediteren over het gewijde OM op een ogenblik waarop de zintuigen uitvallen en de gelukkige en tevreden levensstaat plaats maakt voor de levendige tekens van de dood en het lichaam innerlijk en uiterlijk aftakelt, verdrijf dan al deze twijfels uit je geest en wees ervan verzekerd dat ik hem bij het wegebben van het leven van iemand die zijn tijd ononderbroken wijdde aan meditatie over mij op zijn wenken bedien.

14 en 15. Ik ben gemakkelijk bereikbaar, O Paartha, door de eeuwig verenigde Yogi, die zich mij voortdurend en dagelijks herinnert en aan niets anders denkt.

Mij bereikt hebbend, worden de grote zielen (mahaatmas) niet meer geboren in dit niet-eeuwige oord van lijden (doekhaalaya), de grootste volmaaktheid gevonden hebbend.

Zulke Godzoekers, die alle geneugten van de zinnen hebben opgegeven en alle wereldse begeerten aan banden hebben gelegd, maakten van mij de gekoesterde schat van hun hart. Ze genieten dan ook de zaligheid van mijn goddelijke aanwezigheid. Is het een wonder dat ze in die zaligheid zelfs honger en dorst vergeten? En hoe kan de betovering van zichtbare en onzichtbare dingen hen raken? Zou van zulke zielen, die zich op die manier met mij hebben verenigd en die met mij versmolten en die volledig in me leven, worden geëist dat ze bij het verlaten van het leven zich mij herinneren voor hun verlossing? Mocht het zo zijn dat ik hen alleen goedgunstig zou zijn indien ze zich mij herinnerden op het ogenblik dat hun lichaam afvalt, welk nut zou hun hele leven van toewijding en verering dan hebben gehad?Als een arme sterveling in nood smekend tot me bidt: 'O God, red mij, red me', snel ik hem dan niet te hulp om zijn pijn weg te nemen? En als mijn levenslange toegewijde zich in diezelfde trieste staat bevindt, welke waarde zouden zijn streven en de inspanning van zijn toegewijd leven dan hebben gehad? Daarom zeg ik laat een dergelijke twijfel nooit toe in je geest, zelfs niet een ogenblik. Ik sta tot hun dienst en sta klaar om hun smart weg te nemen, telkens zo'n toegewijde zich mij herinnert. Want ondraaglijk voor mij is de last van hun ononderbroken leven in toewijding aan mij. Met zo'n schuld van devotie op mijn hoofd verlang ik er op ieder ogenblik naar hun leed te lenigen op het ogenblik van hun levenseinde, aldus de schuld vereffenend die ik jegens hen heb. Om het delicate lichaam van die beminden te beschermen tegen aandoeningen bied ik hen een toevlucht in de spirituele schuilplaats van Zelfkennis en geborgenheid in de weldoende en verkoelende schaduw van de eeuwige aanwezigheid van mijn Goddelijke Naam en de vereniging met mijn

Essentie, voor eeuwig. Het valt dan ook nooit voor dat mijn toegewijden enige smart lijden op het ogenblik van hun dood.

Ik breng degenen die me dierbaar zijn naar mijn eigen eeuwige Wezen. Ik doe hen versmelten met mijn goddelijk leven door hen hun uiterlijke lichamelijke bedekking te doen afwerpen nadat het stof van eigenwaan werd weggeveegd en de zuiverheid van hun zuivere begeerten onbevlekt werd bewaard. Ook de toegewijden zelf lieten in henzelf geen lichamelijke gehechtheid achter en ze voelen dan ook amper de kwellingen van de scheiding van hun lichaam. Aangezien ze reeds één met me waren terwijl ze nog in het lichaam waren, hebben ze natuurlijk niet het gevoel dat ik aan hun zijde moet staan ten tijde van de dood en hen moet opnemen in mezelf. In waarheid is hun verblijf zelf in dit sterfelijke leven slechts een weerspiegeling als het ware in het water in de vorm van hun lichaam. En zoals de weerspiegelingen van manestralen in het water in de maan zelf verblijven als het water verdwijnt, zo ook wordt hun verblijf in het sterfelijke leven met het wegebben van hun lichamelijk leven voor eeuwig bestendigd in de essentie van het eeuwige Zelf. Hun bestaan in de wereld is in feite niet werkelijk, maar is zoals een weerspiegeling van de werkelijke vorm, die in wezen slechts het Hoogste *Brahman* is. Ze zijn voor eeuwig mijn eigen essentie geworden en dus ben ik altijd in hun leven en er is dus ook geen twijfel aan dat ze in mij verblijven ook als hun lichaam afvalt. Zij die mijn eeuwige verblijfplaats bereikten, keren naar het lichamelijke leven nooit terug. Het lichaam is waarlijk een voedingsbodem en een kweekgrond voor drie soorten aandoeningen (van lichamelijke aard, van geestelijke aard en van kosmische aard). Het is een slachtoffer geofferd als aas aan de Dood. Het brengt heel wat ellende voort en is het kweekbed van alle kwaad. Het is het werktuig van alle ondeugd, de rijpe vrucht van verdorven daden en het beeld zelf van menselijke dwaasheid. Het is het tehuis van het lijden dat dit aardse leven is, de tuin waarin lusten en passies groeien en de schotel waarin voedsel wordt geboden aan alle kwaad van dit leven. Het lichaam is als een brok vuil in een rijstschotel, dat de alles verslindende tijd na het kauwen heeft uitgebraakt. Het is de altijd groeiende kracht van de nooit eindigende hoop en de vruchtbare en vochtige grond van geboorte en dood. Het is vol van begoocheling en dwaling, het is gebaseerd op inbeelding en is als het ware de bodem van een schorpioenenkuil. Het is het hol van de tijger en is als een lichtekooi in haar acties jegens de ziel en is het instrument voor zingenot. Het is zoals de affectie van een heks en een dronk van zuiver vergif of het valse geloof van een misdadiger. Het is zoals de omhelzing van iemand met witte melaatsheid of de zachtheid van de zwarte slang of de gastvrijheid van een vijand of de verwelkoming door een verdorven iemand, in het kort het is een oceaan van kwade dingen. Het is zoals een droom in een droom of het dichte woud in een luchtspiegeling of een hemel bestaande uit deeltjes rook. Tot zo'n lichaam keren degenen die me bereikten en die één werden met de essentie van mijn wezen nooit terug.

16. De werelden, die van de schepper (Brahma) inbegrepen, zijn onderworpen aan terugkeer, O Arjoena. Maar hij die mij bereikt, O Kaunteya, wordt niet wedergeboren.

In werkelijkheid zijn zelfs de hoge en machtige kracht van de Schepper (*Brahmaa*) niet verheven boven de kringloop van geboorte en dood. Doden kunnen geen maagpijn hebben en iemand die ontwaakt uit een droom verdrinkt niet in de overstroming uit zijn droom. Zo worden ook degenen die tot mij komen niet geraakt door de kringloop van geboorte en dood. De verblijfplaats van de Schepper is waarlijk de kroon van het heelal en het is ook de basis van de eeuwige verblijfplaatsen van de goden en de top van de berg in de vorm van de drie werelden. In die plaats stemmen de eerste drie uren overeen met de gehele levensduur van de god Indra. Eén zo'n dag is dus getuige van veertien zulke Indras.

17. De mensen die de dag van Brahma, die eindigt na duizend eeuwen (yoegas), en de nacht die ook eindigt na duizend eeuwen, kennen, zijn kenners van dag en nacht.

Duizend ronden van de vier eonkringlopen (eon: *yoega*: langste tijdsduur; iets zoals een miljard jaren) vormen de dag van de Schepper (*Brahmaa)* en duizend gelijkaardige ronden vormen een nacht. De voorspoedige wezens die leven in de sfeer van zulke dagen en nachten en die toch het einde van hun tijd niet bereiken, verblijven als de onsterfelijke bewoners van de hemelse verblijfplaats en zijn daar de hele tijd toeschouwers. Wat dan met andere onbetekenende goden in deze uitgestrekte tijdskringloop? Zie de beklagenswaardige korte levensduur van hun leider *Indra*; veertien *Indras* regeren in één enkele dag van deze kosmische tijd. Degenen evenwel die met eigen ogen de acht periodes van drie uren elk zien, namelijk een volledige dag en nacht van *Brahmadeva* worden kenners van dag en nacht genoemd (*ahoraatravida*)

18 en 19. Uit het ongemanifesteerde komt al het gemanifesteerde te voorschijn bij het begin van de dag. Bij het komen van de nacht lost het op in dat alleen, het ongemanifesteerde genoemd.

Deze menigte van wezens, die altijd opnieuw worden geboren, worden hulpeloos opgelost bij het begin van de nacht, O Arjoena, en ontstaan weer bij het begin van de dag.

Bij de dageraad van de tijdskringloop van *Brahmaa* wordt het niet-gemanifesteerde Zijn gemanifesteerd als het zichtbare heelal met zijn ontelbare dingen. Na twaalf uren van de dag ebt deze oceaan van ontelbare dingen weg en bij het begin van de dageraad zwelt hij opnieuw aan in hoge tij. De wolken verdwijnen in het *sharad-seizoen* (ongeveer november) en nemen opnieuw vorm aan na het *grishma-seizoen* (ongeveer juli-augustus). Op dezelfde manier ontstaat dit heelal bij het begin van de dag van *Brahmaa* (de Schepper) uit de stof van de vijf grove elementen en blijft het bestaan gedurende duizend ronden van de vier eonkringlopen. Bij het naderen van de nacht lost het heelal op in het niet-gemanifesteerde (Bewustzijn van het Hoogste Brahman). Ook de nacht van *Brahmadeva* blijft bestaan gedurende duizend ronden van de vier eonkringloop en daarna wordt het heelal herschapen als voorheen. Dit lang uitgesponnen verhaal toont de kringloop van schepping en ontbinding. De dag en de nacht van *Brahmadeva* wisselen elkaar af. De levensduur van *Brahmadeva* is zo lang dat hij in zichzelf het zaad bevat van het gehele heelal. Toch is in de maat van de kringloop van geboorte en dood de levensduur van *Brahmadeva* slechts de laatste impuls die die eindeloze maat vervolledigt. Deze gehele massa van geschapen werelden, O Dhanoerdhara (Arjoena; letterlijk: houder van de boog), is slechts de omgeving van de stad van *Brahmaa*. Ze ontspringt bij de dageraad en bij het begin van de nacht verdwijnt ze. Ze wordt dan opgeslorpt in haar oorspronkelijk zaad, de staat van gelijkheid (*saamya*). Zoals de boomstaat op het einde uitdooft in het zaad of zoals de wolken oplossen in de lucht, op die manier wordt de staat waarin de dingen menigvuldig worden *saamya* genoemd.

ONDERDEEL 05 / 05

Gnyaaneshvarie, hfd 8, (20 28)

Oorspronkelijke bron van dit onderdeel

GNYAANESHVARIE
OF GNYAANADEVA'S COMMENTAAR OP HOOFDSTUK VIII
VAN DE BHAGAVAD GIETAA

vervolg

20. Maar, waarlijk, hoger dan het ongemanifesteerde, bestaat er een ander ongemanifesteerd eeuwige, dat niet wordt vernietigd wanneer alle wezens worden vernietigd.

In zo'n staat wordt niets groot of klein gevonden en woorden als dit en dat verliezen alle hun betekenis, zoals melk haar naam en vorm verliest zodra ze werd gekarnd. Met het verdwijnen van de vorm van het heelal lost zijn menigvuldigheid op. Het verblijft evenwel in zijn zuivere staat van evenwicht als een zaad. Het wordt dan ook terecht ongemanifesteerd (*avyakta*) genoemd en dat wat een plaats en een verblijf uit dit ongemanifesteerde aanneemt is het gemanifesteerde. Deze twee namen danken hun betekenis aan elkaar. In werkelijkheid zijn namen slechts verschijnselen. Gesmolten zilver wordt een zilverbaar. Wanneer deze solide massa verandert, wordt ze sieraden. Deze twee veranderingen zijn evenwel slechts verschijnselen van het oorspronkelijke zilver. Op dezelfde manier vinden de veranderingen van gemanifesteerd en ongemanifesteerd plaats in één en hetzelfde Hoogste Bewustzijn. Maar dit Hoogste *Brahman* is gemanifesteerd noch ongemanifesteerd. Het is eeuwig noch vergankelijk. Het is hetzelfde zuivere Zijn voorbij alle verandering en het is eeuwig bestaand. Het blijft zuiver Bewustzijn zelfs terwijl het heelal ontstaat en het wordt niet vernietigd als het heelal oplost. Geschreven letters kunnen worden uitgegomd, maar hun betekenis blijft. Golven ontstaan en vergaan, toch bestaan ze eeuwig in de vorm van water. Op dezelfde manier is dat waarvan de wezens gemaakt zijn onvergankelijk al vergaan de wezens. Goud staat boven het smelten in de sieraden die worden gesmolten. Zo blijft ook dat waaruit de vormen zijn geschapen in zijn onsterfelijke staat ook al vergaat de vorm van de wezens.

21 en 22. Dat wat ongemanifesteerd en onvergankelijk wordt genoemd, is, zo zeggen ze, het hoogste doel. Zij die het bereiken, komen niet terug. Dat is mijn hoogste verblijfplaats.

De hoogste Poeroesha, O Paartha, is waarlijk bereikbaar door devotie voor Hem alleen, in wie alle wezens verblijven en die alles doordringt.

Dit Absolute wordt bij wijze van spreken ongemanifesteerd genoemd, al is dit geen afdoende beschrijving, aangezien dit zuivere Zijn niet binnen het bereik van de geest en de rede ligt. Zijn grenzeloos Wezen verandert niet, ook niet als Het verschijnt in een begrensde staat. Zijn onvergankelijke essentie is eeuwig, ook als de begrenzingen worden vernietigd. Het wordt ook Onvergankelijk (*akshara*) genoemd, want door dat woord wordt zijn essentie gevat. Daar voorbij is er niets en dus is het de hoogste haven van rust, het hoogste goed. Het is uitgespreid in het gehele leven van het lichaam en toch sluimert het heel de tijd aangezien het zelf niets doet noch iets anders iets doet doen. Geen enkel zintuig, O Arjoena, houdt op te functioneren, ze worden ononderbroken actief gehouden en de kanalen van alle zintuigen vloeien altijd over van activiteit. De geest zelf wordt waarlijk het marktplein waar bezienswaardigheden van zingenot tentoon worden gespreid. Hierin krijgt ook de ziel het haar toekomende deel van plezier en pijn. Zaken en handel vinden plaats in alle delen van het rijk, terwijl de koning geniet van zijn slaap en de mensen hun

zaken behartigen zoals het hen uitkomt. Zo gaan ook het kennen van het intellect, de actie van de geest, de handelingen van de zintuigen en de bewegingen van de levenskracht altijd door al zet de hoogste ziel hen er toch niet toe aan. De mensen doen hun dagelijkse plicht zonder dat de zon hen ertoe dwingt. Daarom, O Arjoena, wordt de ziel *Poeroesha* genoemd, omdat ze rust in het lichaam. Deze naam wordt ook gegeven omdat de ziel huwelijksgeluk ervaart in het gezelschap van de *Prakriti-Maayaa (*de begoochelende Natuur), die voor de ziel als een trouwe en loyale echtgenote is. De *Vedas* met hun faam van alwetendheid reiken nog niet tot de omgeving van de verblijfplaats van de ziel. Wat dan betreffende het huis zelf? De grenzeloze hemel is slechts het uiterlijke gewaad van zijn glorie. De Yogis noemen het dan ook het allerhoogste voorbij alle uitbundigheid en toch komt deze Hoogste Godheid naar buiten om de toegewijden te vinden en te ontmoeten in zijn nederig verblijf. Want de toegewijde geeft zich met zijn lichaam, geest en spraak met hart en ziel uitsluitend over aan het Hoogste. Het Hoogste is dan voor de toegewijde een tuin van overvloed. Het is het tehuis, O zoon van Paandoe, van mensen met een onwankelbaar geloof, want zij hebben ingezien dat deze hele wereld een openbaring van *Poeroeshottama* (de Hoogste *Poeroesha*) is. Het Allerhoogste is het ene verhaal van degenen die zelfbedrog achterwege lieten. Het is het eigenschapsloze Bewustzijn van het Zijnde zelf en het plaatst de kluizenaar in het koninkrijk van het hoogste, nooit eindigende geluk. Het is het rijke voedsel dat de gelukkige ziel wordt opgediend, de moederliefde voor de gezegende arme zielen die niet geven om de zorgen van het leven. De koninklijke weg naar de Hoogste Verblijfplaats is devotie. Op hoeveel manieren moet ik, O Dhananjaya, dit herhalen? Het volstaat te zeggen dat het de verblijfplaats is die, ze bereikend, de ziel ermee verenigd wordt en ermee versmelt. Heet water koelt af door een koude bries of de duisternis verandert in licht als de zon opkomt. Op dezelfde manier maakt deze hoogste goddelijke verblijfplaats van dit aardse leven het eeuwige Tehuis van Volmaakte Vrijheid. Droog hout dat in het vuur valt, wordt zelf het vuur en kan niet worden teruggebracht als brandstof. O zoon van Paandoe, zodra suikerriet verandert in suiker kan het niet weer worden veranderd in suikerriet, hoe intelligent of bekwaam men ook is. Als met de steen der wijzen ijzer werd veranderd in goud, hoe kan dan de verloren staat van het ijzer worden teruggebracht, hoezeer men het ook probeert? Zoals gekarnde melk niet kan terugkeren naar haar staat van melk, zo is de uiteindelijke rustplaats, waarin zodra ze wordt bereikt geen spoor van het lijden van geboorte en dood achterblijft, mijn hoogste en echte Verblijfplaats. Aanvaard dit diepste geheim van mijn hart dat ik je openbaar.

23. De tijd waarin de Yogis vertrekken om niet terug te keren, evenals om wel terug te keren, die tijd zal ik je nu zeggen, O beste van de Bhaaratas.

Het is ook op een andere manier gemakkelijk te achterhalen waarmee Yogis worden verbonden bij de dood. Toevallig kan het gebeuren dat een Yogi zijn lichaam verlaat op een onvoorspoedige tijd en dan moet hij worden wedergeboren. Degenen (Yogis) die hun lichaam verlaten op de juiste tijd, zoals voorgeschreven door de Schriften, worden onmiddellijk één met het Hoogste *Brahman*. Maar anderen die sterven op een onvoorspoedige tijd moeten terugkeren om het hoofd te bieden aan de beproeving van wedergeboorte. Verlossing en wedergeboorte hangen dus af van het ogenblik van de dood. Ik leg je nu uit wat de geschikte tijd is. Luister, O grote krijger. Wanneer de gevoelloosheid bij het naderen van de dood intreedt, verlaten de vijf grove elementen het lichaam en gaan hun weg. Bij de komst van de dood overmeestert de ijlende opwinding het intellect niet, wordt het geheugen niet blind, noch verliest de geest zijn levendigheid. Onder de bescherming van het Hoogste *Brahman* blijven de vitale, bewuste krachten intact. Het behouden tot de dood van de energie van de innerlijke zinnen hangt af van het innerlijke vuur (*vaishvaanara*). Wanneer de vlam van een lamp wordt uitgeblazen door een krachtige wind of door water en de lamp haar kracht verliest, hoe zou dan zelfs de meest smetteloze (Yogi) dingen zien? Het lichaam wordt op het ogenblik van vertrek opgevuld met slijm (*kapha*), door en door, waardoor de hitte van het innerlijke vuur afkoelt met het gevolg dat de vitale levenskracht bijna uitdooft. Van welk nut zouden de

geest en de rede in zo'n geval zijn? Er kan in het kort geen leven in het lichaam blijven als de lichaamswarmte verdwijnt. En van welk nut is het lichaam als de warmte er niet langer is? Het is dan niet meer dan een klomp natte klei. In zo'n staat dwaalt de ziel hulpeloos rond in de duisternis. Hoe kan in zo'n staat de herinnering aan het verleden worden behouden en hoe kan men bij het verlaten van het lichaam rusten in het Hoogste Zelf? Het leven in het lichaam wordt zelf herleid tot een klomp in de vorm van slijm en wordt uitgedoofd. De herinnering aan het verleden en de toekomst vervaagt. Aldus gaat de studie van de Yogabeoefening, eerder gegeven, verloren zelfs nog voor men vertrekt, zoals een lamp in de hand zou uitdoven nog voor het gezochte werd gevonden. In het kort, de belangrijkste steun van de kennis is de innerlijke hitte in het lichaam en het is noodzakelijk ze volledig te bewaren op het ogenblik dat het leven vertrekt.

24. Vuur, licht, de dag, de heldere veertien dagen en de zes maanden van het noordelijke pad van de zon, zijn de tijden waarin de mensen die het Absolute (Brahman) kennen, naar Brahman gaan.

Innerlijk moet er het licht zijn van het innerlijke vuur en uiterlijk moet er de heldere helft en ook de dag en elke van de zes maanden waarin de zon zich in het noordelijk halfrond bevindt. Degenen die hun lichaam afleggen in een voorspoedig tijdsgewricht bereiken het Hoogste *Brahman* en worden zonder enige twijfel het Absolute zelf. Luister, O Dhanoerdhara, zo groot is de voorspoedige samenloop van zulke gunstige omstandigheden dat het de enige rechte weg is om het Absolute te bereiken. De eerste stap op deze weg is het innerlijke vuur, de tweede is de heldere vlam, de derde de dag en de vierde de heldere helft van de maand. Eén van de zes maanden waarin de zon zich in het noordelijk halfrond bevindt, is de hoogste trede op de ladder van vijf treden, die de Yogis beklimmen en dan het tehuis van verlossing, opslorping in *Brahman*, binnengaan. Dit moet worden beschouwd als de meest voorspoedige tijd om het lichaam af te werpen. Het wordt het heldere pad genoemd. Ik vertel je nu ook over de onvoorspoedige tijd.

25. Rook, de nacht, de donkere veertien dagen en de zes maanden van het zuidelijke pad van de zon, zijn de tijden waarin de Yogi het maanlicht bereikt en terugkeert.

Bij het naderen van de dood overmeesteren slijm (*kapha*) en wind (*vaata*) het lichaam en daardoor verspreidt zich in de geest de gevoelloosheid van de duisternis. De lichaamsdelen worden stijf als hout, het geheugen wordt overmand door begoocheling en de geest wordt verstoord, doordat de levenskracht verstikt raakt. De lichaamswarmte daalt snel. Zoals het schemerig wordt en er duisternis noch helder licht overblijft wanneer de maan achter dichte en waterige wolken verdwijnt, zo verstijft en verstilt het leven en is men dood noch levend, maar zweeft men op de grenslijn tussen leven en dood. De geest, de rede en de zinnen raken verstikt door de rook en alles wat werd verworven tijdens een leven van hard werk gaat verloren en wat is het nut van nieuwe aanwinsten wanneer dat wat werd verworven wordt bedreigd? Dat is in het kort de bedroevende toestand die voorkomt op het ogenblik van het vertrek uit het leven. Dit is het wat plaatsvindt in het lichaam op het ogenblik van de dood. Vanbuiten is er eerst de duistere helft van de maand, dan de nacht en daarenboven een van de zes maanden waarin de zon zich in het zuidelijk halfrond bevindt. Wanneer zulke onvoorspoedige gebeurtenissen voorkomen die de kringloop van wedergeboorte voorspellen op het ogenblik van het vertrek uit het leven van een Yogi ligt zelfs het spreken over het bereiken van het Hoogste *Brahman* niet in het bereik van zijn gehoor. Iemand wiens lichaam afvalt in zo'n tijdsgewricht gaat niet verder dan de Maan en ook dat omdat hij een Yogi is en omdat hij vandaar terugkomt naar deze wereld van geboorte en dood. Weet dat dit, O Paandava, de onvoorspoedige tijd is die ik vermelde. Dit is het rokerige pad dat leidt naar de streek van de rotatie van geboorte en dood. De andere is het heldere pad, bevolkt, onafhankelijk, gelijk en vredig en het leidt naar opslorping in het Hoogste *Brahman*.

26. De heldere en donkere paden van de wereld worden waarlijk eeuwig geacht. Door het ene keert de mens niet terug, door het andere keert hij terug.

Dit zijn de twee paden, sedert het begin van de tijd, het ene recht, het andere krom. Ik heb hen besproken, zodat je weet welk goed is en welk slecht en wat werkelijk en onwerkelijk is en hoe je moet nagaan waar je echte welzijn ligt. Neemt iemand een duik in diep water als hij een uitstekend vlot ter beschikking heeft? Verlaat men een goed pad om een krom pad te volgen? Laat iemand die het onderscheid kan maken tussen vergif en nectar, de nectar links liggen? Volgt iemand die een recht pad ziet een krom pad? Daarom moet men eerst en vooral nagaan wat werkelijk en wat vals is. Eens deze test uitgevoerd, zal geen kwaad geschieden op het kritische ogenblik. Anders wacht de Yogi een groot gevaar bij de val van het lichaam en ontstaat er een grote verwarring over de twee paden. Zijn levenslange Yogabeoefening ligt dan helemaal overhoop. Een wezen dat per ongeluk het rechte pad mist en op het rokerige pad belandt, wordt gebonden door het koord dat alle wezens vasthoudt in de greep van leven en dood. Hij moet dan meedraaien in de kringloop van geboorte en dood. Houd deze grote gevaren en moeilijkheden in gedachten. Ik vertelde je hoe eraan te ontsnappen. Ik beschreef in detail beide paden. Het ene leidt naar het Hoogste, het andere trekt je in de kringloop van geboorte en dood. Wat men krijgt, hangt af van het pad waarop men zich toevallig bevindt.

27. Die paden kennend, O Paartha, is geen Yogi begoocheld. Wees daarom, O Arjoena, altijd verenigd in Yoga.

Laat dat voorbijgaan, want niemand is zeker wat op het ogenblik van de dood kan gebeuren. Wat door het lot is bepaald, zal hij verwerven zelfs zonder het te willen. Hoe kan men dan worden verenigd met het Hoogste *Brahman* door een van deze paden te volgen? Of het lichaam staat of valt, onze ziel is waarlijk het Hoogste Bewustzijn. Het touw zelf stelt een einde aan de vergissing dat men het verwarde met een slang. Is het water er zich bewust van dat het golven vormt of niet? Van begin tot einde bestaat het in zijn eigen zuivere aard met of zonder golven. Het ontstaat niet met het ontstaan van de golven en evenmin vergaat het met hun verdwijning. Op die manier worden degenen die versmolten met het Hoogste *Brahman*, zelfs terwijl ze nog in het lichaam zijn, onbelichaamd genoemd. Hoe kan er als zelfs geen spoor van het lichaam overblijft in het geval van degenen die lichaamloos werden iets vergaan op welk ogenblik dan ook? Hoe moeten ze dan zoeken naar een pad en vanwaar en waarheen en waar te gaan aangezien de plaats en de tijd alle versmolten met het Hoogste. Kijk maar, gebeurt het ooit dat de weerspiegeling van de lucht in een kruik bij het breken van de kruik recht moet opstijgen om te kunnen versmelten met de ongebonden lucht? En als ze dat niet doet, wordt ze er dan niet één mee? Het feit is dat met het breken van de kruik slechts de weerspiegeling wordt vernietigd. De zuivere oorspronkelijke lucht bestaat zelfs vóór de kruik werd gemaakt en hij blijft bestaan zelfs nadat de kruik breekt. De Yogis die versmolten zijn met het Hoogste *Brahman*, door hun kennis van het *Brahman*, ervaren nooit enige moeilijkheid in verband met deze paden, namelijk welk goed en welk verkeerd is. Sta daarom altijd vast in Yoga, O zoon van Paandoe. Daardoor zul je zonder moeilijkheden worden opgeslorpt in het Hoogste *Brahman*en dan zal je eeuwige vereniging met het *Brahman* nooit wankelen of het lichaam nu leeft of sterft. Zo'n ziel die verenigd is met het Hoogste *Brahman*wordt niet geboren bij het begin van de schepping en heeft evenmin iets te vrezen bij de ontbinding van het heelal. Ze is niet gebonden tijdens de kringloop van het komen en gaan tussen schepping en ontbinding van het heelal in geen enkele van die begoochelingen die leiden tot hemelse en wereldse genietingen. Hij alleen die een Yogi wordt door de verwerkelijking van deze kennis is veilig in het genieten van de vrucht ervan aangezien hij niet achter zingenot aanzit en de vorm van het Zelf bereikt. Macht en de genietingen ervan beschouwt hij als waardeloos, al waren ze gelijk aan het leven van Indra en andere goden.

28. Dat wetend, gaat de Yogi voorbij de vrucht van verdienste waarvan wordt verklaard dat ze ontstaat uit (studie van) de Vedas, offers, verstervingen en giften en bereikt hij de opperste (param), oorspronkelijke (aadyam) verblijfplaats (sthaanam).

De beste vrucht van de studie van de *Vedas* of het verwerven van oneindig grote verdiensten door offergaven, verstervingen en liefdadigheid met hun overvloedige oogst van verdiensten is slechts een armzalig ding in vergelijking met de glorie van het Hoogste *Brahman.* De hemelse zaligheid, die op geen enkele wijze minder weegt dan het Hoogste *Brahman* en waarvan de *Vedas*en de offers het pad ernaartoe zijn, wordt men nooit moe en ze eindigt nooit. Integendeel, ze verwijdt het veld van genot en met steeds stijgende rijkdom wordt ze aangevoeld als bijna gelijk aan het Hoogste *Brahman*. Die zaligheid wordt zelfs hoog genoeg geschat om de plaats van het Hoogste *Brahman*in te nemen door de uiterlijke, door de zinnen gevoelde tevredenheid. Die hemelse zaligheid kan zelfs niet worden bemachtigd door degenen die honderden offers brachten. Als die hemelse zaligheid door de grote Yogis wordt gewogen op de palm van hun hand in de vorm van de goddelijke visie verworven door het bereiken van de kennis van het Hoogste wordt ze door hen ervaren als belachelijk weinig wegend en ze bijgevolg als waardeloos beschouwend, maken ze er slechts een trede van en zichzelf hoog verheffend door op deze trede te staan, bestijgen ze de zetel van het Hoogste *Brahman.* Dit is de verenigde glorie van het heelal, bestaande uit bewegende en onbewegende dingen. Ze is waard dat ervoor wordt gebeden door *Brahmadeva* en *Shiva*. Het is dat wat door de Yogis wordt genoten en ze is tevens de zaligheid die het resultaat is van dat genot.

Besluit

Dit geheim werd ontsluierd aan de zoon van Paandoe, door Shrie Krishna, de ziel van alle kunsten, belichaming van de Hoogste Zaligheid, de bestaansgrond van alle wezens in het gehele heelal, het levensbloed van alle kennis en het schitterende licht van zijn eigen dynastie. Dit verhaal over *Koeroekshetra* dat lang geleden door *Sanjaya*werd verteld aan koning *Dhritaraashtra* zou ook nu moeten worden gehoord. Dit is *Gnyaanadeva's* verzoek aan zijn toehoorders.

Aldus eindigt hoofdstuk VIII van *Shrie Bhaavaartha Diepikaa* of *De Lamp van de onuitgesproken Betekenis*, geschreven door *Gnyaanadeva.*